

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Etenduskunstide osakond

teatrikunsti visuaaltehnoloogia õppekava

multimeedia eriala

Johanna Mägin

MULTIMEEDIA ÕPINGUTEST ARENENUD DOKUMENTAALFILM

“MIKS SA LIIGUD?”

Loov-praktiline lõputöö

Juhendaja: Jürgen Volmer

Kaitsmisele lubatud:.....

Viljandi 2020

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
MIKS DOKUMENTAALFILM?	5
2. DOKUMENTAALFILMI “MIKS SA LIIGUD?” VALMIMISE PROTSESS	7
2.1 Miks Movement Tallinn?	7
2.2 Ettevalmistus - esimesed 5 kuud	8
2.3 Vahepeatus - Actuality Media	10
2.4 Tagasi “Miks sa liigud?” juures. Filmi sisu selginemine	15
2.4.1 Loo otsimine	15
2.4.2 Tiimi tekkimine	17
2.4.3 Mõtete formuleerimine	17
2.5 Filmimine ja intervjuerimine	18
2.6 Montaaž	18
3. Eneserefleksioon	21
3.1 Kas olen liiga väikese kogemusega?	21
3.2 Tegelastega suhestumine	22
3.2 Algajaks olemise ilu ja valu	24
3.3 Tagasisidest õppimine	26
3.4 Filmi temaatikast tulenev mõtisklus	26
KOKKUVÕTE	28

KASUTATUD ALLIKAD	29
LISAD	31
Lisa 1. Meil Movement Tallinna asutajatele	31
Lisa 2. Kultuurkapitali jaoks loodud tekst	33
Lisa 3. Kaadrid filmist “Miks sa liigud?”	37
SUMMARY	39

SISSEJUHATUS

See lõputöö käsitleb dokumentalistika alase huvi tekkimist multimeedia eriala õpingute jooksul ning sellest arenenud dokumentaalfilmi “Miks sa liigud?” valmimise protsessi ja sellega kaasnenud tähelepanekuid ja arusaamasid, mis filmi pooleteise aastase arendamise juurde kuulusid. Töö eesmärk on analüüsida mõtteviisi, mis selle projektiga kaasnesid ning seetõttu pretendeerib ta oma sisuga eneseanalüüsile, mis kätkeb endas minu teekonda multimeedia eriala õpingute kaudu dokumentaalfilmini jõudmiseni.

Viimase pea kahe aasta jooksul on minu huvipunktiks saanud dokumentalistika, mida on mul õnnestunud ka viimase pooleteise aasta jooksul praktiseerida. Üheks põhjuseks siinjuures on minu praktiline lõputöö, milleks on 23-minutiline lühidokumentaalfilm “Miks sa liigud?”, mis uurib igapäevase füüsilise aktiivsuse jõudmist kolme noore inimese ellu.

Film sai alguse Tallinnas tegutsevast Movement Tallinna kogukonnast ning minu soovist mõista, mis toob inimesi erinevatelt elualadelt sinna treenima ning kas igapäevase liikumise taga võib indiviidi jaoks leiduda mingi suurem põhimõte või idee. Dokumentaalfilm “Miks sa liigud?” ideest reaalsuseks muutmine sai alguse 26. novembril 2018. aastal ning tootmine algas 9. jaanuaril 2019. aastal. Film esilinastub 2020. aasta suvekuudel vastavalt võimalusele seoses ülemaailmse Covid-19 levimisest tekkinud piirangutest.

1. MIKS DOKUMENTAALFILM?

Dokumentaalfilmi huvi tekkis mul ülikooli teise aasta kevadel. Ma esitan endale sagedasti küsimust, miks ma midagi teen ning sel ajal kerkis see küsimus aktiivselt esile. Olin tol ajal üpris õnnetu, sest püüdsin küll oma multimeedia õpingute sees oma huvipunkti leida ning hüppasin sageli pea ees tundmatutesse projektidesse, kuid üks ja sama küsimus “miks ma seda teen?” kerkis ikka ja jälle pinnale.

Osaliselt oli see küsimus tingitud minu vähesest tehnilisest taibust, sellest tulenevalt aeglaselt kulgevast tööprotsessist ning paljudest tagasilöökidest, kuid midagi nähtamatut kriipis minu hinge veel. Kasvasin üles igapäevase spordi keskel ning tean, et head asjad võtavadki kaua aega ja nõuavad enesedistsiplineerimise oskust. Teisalt tean sellele samale spordi kogemusele toetudes seda tunnet, mis tekib, kui leiad ala, mille nimel oled valmis väga kõvasti pingutama.

Vaatamata pidevale eneseotsingule multimeedia erialal, oli Viljandi Kultuuriakadeemia avatud ja analüüsiv keskkond mulle väga meele järele ning soovisin just nende inimeste seas areneda. Mind huvitas tehniliste abivahendite võimekus luua olukordi, mis ainult inimesele toetudes ei ole võimalikud, kuid mis pakkusid esmakordset elamust. Samas mõistsin, et vaatamata kui tehniliselt suurejooneliselt on üks või teine loominguline projekt teostatud, siis mind huvitab sealjuures mitte tehnilise ülesehituse keerukus, vaid inimese oskused ja loomingulisus, mis on võimendatud tehnika olemasolul.

Seetõttu leidsin, et tahan enda multimeedia õpingutest omandada maksimaalselt, kuid kasutada neid teadmisi ja leida meedium, millest ma ka pikaajaliselt ja vaatamata tagasilöökidele suudan järjepidevalt inspireeruda.

Mul tekkis huvi tegeleda ühe projektiga pikaajaliselt ning see tundus tol hetkel üheks dokumentaalfilmi alustalaks. Natalia Pieczuro (2020) kirjutab “maastikud, mida tuleb mõista, et neid mitte kuritarvitada.” Kuigi eelnev mõte on kirja pandud tantsukunstniku poolt, siis mind kõnetab see dokumentaalfilmi kontekstis. Leian, et kuigi film on illusioon ja ka dokumentaalfilm esitleb peaasjalikult filmitegija väärtuste süsteemi, siis vastutus ja püüdmine mõista uuritava maailma on olulisel kohal. Usun, et siinkohal aitab kaasa aeg ja tundma õppimine.

Eelnevad tähelepanekud koos mitmete teiste väikeste mõjutustega viisid mind aegamisi huvi tärkamiseni dokumentaalfilmi vastu ning otsustasin, et soovin iseseisvalt seda protsessi kogeda ning seejärel edasisi vaadata, kuhu elu viib. Tahtsin, et mõte saaks reaalsuseks ning et unistus ei jääks pelgalt “ma tahaksin kunagi dokumentaalfilmi teha” sõnakõlksuks. See viiski mind otsuseni luua enda film, millest praeguseks on saanud lühidokumentaalfilm “Miks sa liigud?”. Alternatiivse liikumiskultuuri üks alusepanijatest Ido Portal (2017) on öelnud, et “liigu täna, sest sa ei pruugi homme olla liikumiseks võimeline.” Praegu on minu liikumise aeg.

2. DOKUMENTAALFILMI “MIKS SA LIIGUD?” VALMIMISE PROTSESS

Alljärgnev peatükk püüab võtta kokku “Miks sa liigud?” valmimise protsessiga kaasnenud peamised tähelepanekud, mille kirjapanekut ja analüüsimist ma kõige olulisemaks pean.

2.1 Miks Movement Tallinn?

“Miks sa liigud?” algallikaks on Tallinnas tegutsev Movement Tallinna kogukond, millega puutusin esimest korda kokku 2018. aasta kevadel, kui minu kooliõde Helina Karvak mind sinna treeningule kutsus. Esimene kokkupuude jäi ühekordseks, sest minu fookus oli sel ajal jagatud mitme projekti vahel ning viibisin suure osa ajast Viljandis, mis ei võimaldanud mul seal regulaarselt käia.

Lähem huvi Movement Tallinna lähenemise vastu tekkis mul 2018. aasta sügisel, kui Tallinnas dokumentalist Kadriann Kibuse käe all oma sügispraktikat tegin ning NUKU teatri lavastusele “Protsess” joonanimatsioone lõin. Käisin seal end liigutamas pärast pikki tööpäevi arvuti taga ning olin iga treeningu lõppedes aina rohkem võlutud tundest, mis minusse jäi, kui treeningult lahkusin. Suures osas olin mõjutatud keemilistest ühenditest, mis tekivad ajus pärast treeninguid, kuid intuiitiivselt tundsin, et see keskkond kõnetab mind mitmel tasandil.

Ma ei olnud kogenud veel sellist kohta, kus treeningu lõppedes mõtled juba soovile järgmisesse treeningusse minna. Treeningutes osalevad inimesed tegutsesid erinevates valdkondades ning nende seas leidis arhitekte, IT-spetsialiste, tudengeid, õpetajaid, põhikooli õpilasi ning professionaalseid sportlasi.

Ma hindasin kõrgelt asutaja Asko Külmsaare teadmisi liikumisest ja tema laiemat filosoofilist lähenemist, mille tulemusena kõik need eelnevalt mainitud inimesed enda jaoks isikliku arenemisvõimaluse leidsid. See oli üks keeruline ja samal ajal lihtne trenn, sest ühelt poolt oli ta loomulik ja kehasõbralik, kuid teiselt poolt kompis ta keha võimekuse äärealasid. Vastuolusid oli mitmeid ja seetõttu ei mõistnud ma, mis mind sealjuures võlus. See tekitas küsimuse, mis on selles Movement Tallinnas see nähtamatu ja samal ajal ilmselge, mida ma praegu ei mõista?

Movement Tallinn kirjeldab iseennast järgmiselt:

Movement Tallinna treenides saavad üheks erinevad liikumised ja mängulisus. Inimestele meeldivad uued asjad, mistõttu tuleb ka turule pidevalt uusi liikumisi, mis on mõnda aega "uus kuum trend", kuid asendub üsna pea "uue kuumaga". Movement võib kõlada uudsena, kuid tegelikkuses on vana hea võimlemise taasavastamine. See on segu sportvõimlemisest, moderntantsust, joogast, kahevõitluse ja pallimängude koordineeritud drillidest ja paljust muust. Peamiseks eesmärgiks on liikuvuse ja elukvaliteedi parandamine läbi mängulise ning kohati improvisatsioonilise liikumise. Kuna tänapäeva kiire elutempo ja mugavused istutavad meie kehad üha enam erinevatesse sundasenditesse, siis paneme suurt rõhku ka lõdvestusele ja vabastamist soodustavatele tehnikatele. Pinges ja kinnine keha piirab meie füüsilist saavutusvõimet ning väsitab kiiremini ka vaimselt, sama lugu on liialt lõdva kehaga.

Treeningutel püüame leida tasakaalu ja kontrolli. Keha on näiliselt vaba, rüht ilus ja vajadusel valmis igal hetkel maksimumpingutuseks, näiteks bussi järele sprintima, libastudes tasakaalu säilitama või vajadusel üle aia hüppama. Lisaks tutvustame ja avastame pidevalt eri liigutusmustreid nagu kätelseis, jõutõus, trelid matil ja kangil. Oskused ja teadmised kehakasutuseks on need, mida inimestele õpetame, sest mitmekülgset arendatud ja kenasti koordineeriv keha näeb niikuinii hea välja. (Movement Tallinn 2020)

2.2 Ettevalmistus - esimesed 5 kuud

26. novembril 2018. aastal uurisin Movement Tallinna asutajalt Asko Külmsaarelt, kas võin Movement Tallinna kogukonnast filmi teha. Sain temalt loa ning lubasin oma mõtted meili formuleerida. Tagantjärele mõeldes olin täielikus teadmatuses, mis mind ees ootab. Selle meili (*vt lisa 1*) lugemine nüüd poolteist aastat hiljem meenutab projekti alustamisega kaasnenud mõtteid, kus tuginesin pelgalt oma huvile ja intuitsioonile. Samal ajal puudus mul ettekujutus, mida see protsess endas kätkeva hakkab.

9. jaanuaril 2019. aastal alustasin filmimisega Movement Tallinna treeningutel, kus käisin vastavalt oma ajalisele võimalusele järgneva viie kuu jooksul. Kuna soovisin mõista, kuidas liikumine ja Movement Tallinna kogukond teisi osalisi puudutanud on, siis tegin ka paar intervjuud asjaosaliste endiga ning samuti Asko Külmsaarega. Filmimiseks kasutasin olemasolevat tehnikat: Canon 6D kaamerat, fotostatiivi, Rode videomic suundmikrofoni ning 50mm 2.0 avaga objektiivi. Ava ehk apertuur on parameeter, mis võimaldab kontrollida läbi objektiivi tulvavat valguse hulka ning valguskiirte murdumisnurka ehk teravusulatust (Photopoint 2012).

Enne intervjuude tegemist tegin Internetis uurimistööd, et teaksin, mida tasub meeles pidada ning põhiliselt on mul meeles järgmised tähelepanekud:

- Ole kaamera taga vaikselt. Intervjueeritavaga suhtle noogutamise teel ning luba teisel mõtted lõpuni rääkida.
- Palu intervjueeritaval korrata enda küsimust ning alles seejärel sellele vastata.
- Oluline on, et intervjueeritav vastaks täislausetega.
- Alusta küsimusi küsisõnadega miks, kus, kuidas. Võimalusel väldi kas-küsimusi.
- Valmista intervjuud ette, kuid ole valmis improviseerima. On võimalik, et intervjueeritav esitab sulle mõtte, millest sa tahaksid pikemalt kuulda. Ole valmis reageerima.

Need tähelepanekud olid olulised, kuid intervjuerimise protsessile tagasi vaadates mõistan, et esimesed intervjuud olid põhiliselt katsetused ja jäid filmi lõpptulemi suhtes eeltöö faasi. Kahjuks jäi mul esialgu tähelepanu pööramata märkele, et ruum on tarvis intervjuu ajaks võimalikult vaikseks teha.

Tegin mitu prooviintervjuud, et Movement Tallinna asutajat intervjuerides kõik tehniliselt kenasti sujuks. Väike närv oli aga sees ning kahjuks ei osanud ma pöörata tähelepanu asjaolule, et taustamuusika ruumis kinni panna. See tähendas, et vaatamata sellele, et jututeemad olid põnevad, siis kogu pooleteise tunni pikkusest intervjuust kvaliteetset heli oli vaid viimased kümme minutit. Selle vea kaalu mõistsin umbes kaheksa kuud hiljem, kui intervjuud transkribeerisin.

Viis kuud pärast filmimise alustamist, kui olin 18,5h puhtalt materjali filminud ning materjali oli kogunenud 121,32GB, siis ei olnud ma ikka kindel, millest ma täpsemalt filmi teen. Tunne oli ikka õige, kuid kui keegi minult uuris, millest film räägib, siis ma ei osanud täpselt vastata, jättes seetõttu nii küsija kui iseenda küllaltki ebamugavasse olukorda. Projektiga kaasnenud huvi alternatiivse liikumiskultuuri vastu oli tunnetuslikul tasandil tuntav, kuid ühtegi arusaadavat mõtet peale selle, et film toetub Movement Tallinna kogukonnale, ma ei osanud formuleerida.

2.3 Vahepeatus - Actuality Media

“Miks sa liigud?” valmimise protsessi juures on oluline lühidalt mainida ka kogutud teadmisi 2019. aasta suvisest Actuality Media programmist. Kalju Komissarovi välisõppe stipendiumi toel sain võimaluse sõita Vietnamisse, kus sain esimest korda omal käel dokumentaalfilmi loomist õppida ja praktiseerida. See oli intensiivne kogemus, mille käigus sündis keskkonnateemaline 9-minutiline dokumentaalfilm “Nước chảy đá mòn” ehk “Constant dripping hollows out the stone”. Actuality Media on organisatsioon, kes igal aastal saadab noori filmitegijaid ja -huvilisi üle maailma erinevatesse paikadesse kohaliku elu edendajatest lühifilme looma, et sealjuures pakkuda võimalust noortele

dokumentalistika vallas areneda ning kohaliku organisatsiooni tegudele tähelepanu tuua. (Actuality Media 2020)

Selle intensiivse kuu vältel mõistsin, et teises kultuuriruumis filmi tehes on primaarne saavutada võõra kultuuriga võimalikult otsene kontakt. Üheks keerulisemaks teemaks kogu projekti juures oli koostöö organisatsiooniga, kellest meie neljaliikmeline tiim filmi tegemist alustas. Kuna pidasime seda organisatsiooni esialgu kõige olulisemaks kontaktiks kohaliku ilmaga, siis suhtusime nende kogemustesse ja tegudesse huvi ning austusega. Paraku olid organisatsiooni esindajad pärit Euroopast, kes olid Vietnamisse kolinud paar aastat varem ning seetõttu puudus meil esialgu selle organisatsiooni kaudu otsene kontakt Vietnami eluga.

Meie tiimi jaoks oli eurooplastest filmi tegemine sekundaarne ning selle asemel soovisime Vietnami kohalikku elu ja olu meie endi silmade läbi kajastada, kuid see tõi meieni esimese probleemi, mis vajab lahendamist. Nimelt olime näiliselt sõltuvad organisatsioonist, kellest pidime filmi tegema, et nemad aitaksid meil leida tegelased, kelle abil nende organisatsiooni lugu rääkida.

Oma plaanide jagamisest selle organisatsiooni esindajaga hakkas meieni järk-järgult jõudma arvamus, et inimesed, kelle abil me soovime lugu rääkida, täpsemalt Vietnami prügimajanduses töötavad sorteerijad ja korjajad, ei ole kohe kindlasti nõus kaamera ees olema. Seetõttu püüti meile pidevalt mõista anda, et käesolev projekt on võimatu.

Olime pisut muserdatud, kuid õnneks jagus meil huvi ja jaksu, et organisatsioonist pärinenud arvamusel proovile panna ning iseseisvalt võimalikult mitmekesine uurimistöö teha. Pärast ühte nädalat Vietnami tänavatel ringi käimist ja kohalikega suhtlemist selgus, et meie tiimi ja selle organisatsiooni juhi vaated kohalikust eluolust lähevad lahku. Igas perspektiivis laiub alati oma tõde, kuid sel korral peitus meie jaoks tõde selles, et kuuldud arvamuste ja meie tegelikkuse vahel oli suur erinevus.

Eurooplasena Vietnamis filmi tehes lisandub filmile kiht, kuidas mina, võõra inimesena, kultuuriruumi tajun. Selliste tingimuste juures näen, et on oluline elimineerida võimalikult palju vahendajaid. Vietnamis tajusin mitmel korral, mida tähendab valge ülimus ehk kui valge inimene läheb võõraste kultuuriruumi oma mõtteviisi peale suruma ning ei kohane kohaliku elu tavadega. Seetõttu jagati meile ka arvamusi mitte informatsiooni, mis kiire uurimise tulemusel paika ei pidanud.

Olen leppinud, et tõenäoliselt on sellisel kinnisel suhtumisel ka sügavam põhjus, mida ma ei teadnud, kuid mis tol hetkel üht või teist inimest mõjutas. Samuti tõden, et ka minu nägemus võõrast kultuuriruumist on kallutatud ning kinnitub pelgalt minu enda ja meie tiimiliikmete kogemusele. Mõistsin seetõttu, et eriti võõras kultuuriruumis on dokumentaalfilmi loomise jaoks oluline kogeda võimalikult palju isiklikul tasandil ja hoida meel avatud ootamatute lahenduste jaoks.

Pilt 1. Filmimas Da Nangi tänavatel prügisorteerimise keskuses.

Multimeedia eriala on minu kogemuse läbi küllaltki üksik, kuid filmitegemine tiimis. Olin Vietnamis režissööri rollis ning mõistsin, miks on filmi tegemise juures oluline filmi kohalolu. Meil olid koostööks loodud väga mugavad tingimused, sest olime üheks kuuks sinna ainult filmi tegemise eesmärgiga reisinud. Seetõttu ei olnud tarvis võidelda tiimiliikmete aja või tähelepanu eest. See toimus väga hästi, sest kõik liikmed panustasid sajaprotsendiliselt oma oskuste ja võimekusega. Sain aru, kui hea on peaaegu võrdsetel parameetritel tiimis töötada. Me olime kõik pärit lääne kultuurist, kuid soov oli kajastada kohalikku elu võimalikult ligilähedaselt sellele, mis ta oli. Kuna viibisime Vietnamis lühiajaliselt ja esmakordselt, siis oli iga tiimiliikme perspektiiv rikastav. Me olime ideaalses positsioonis, sest töötasime materjaliga pidevalt üheskoos ning seetõttu oli meil kõigil väga sarnane ülevaade filmi arengust. Kui meeskonnaliikmete vahel tekkis konflikt, siis see oli põhjus, miks töötada materjaliga veel, et leida uus vaatenurk või ühine arusaam.

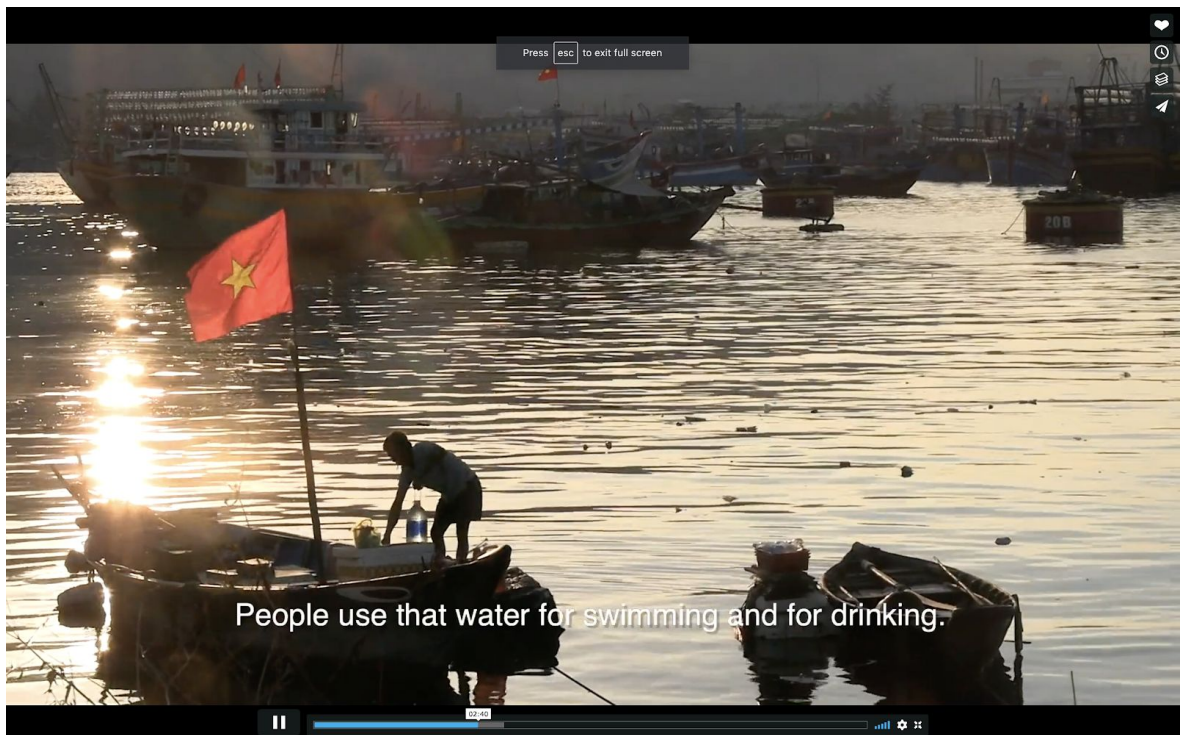
- “Dokumentaalfilmi vaadatakse vahel kui tõde, ehkki on ammu selge, et film on juba olemuslikult illusioon, unenägu.” (Pulk, M. 2017)

Poolteist aastat tagasi pea ees vette hüpates mõtlesin ma dokumentaalfilmist, kui kunstivormist, millega on võimalus anda hääl inimestele, kelle häält muidu ei kuuldaks. Kuigi selles mõttes paistab siiani minu jaoks väike lootusekiir, siis alles montaažilaua monteerijaga koostööd tehes sain aru, kui suur võimalus on filmitegijatel vaatajaga manipuleerida. Dokumentalist Marianna Kaat on öelnud, et dokumentaalfilm sünnib montaažilaua. Tõde eelnevas mõttes tekitab minus siiani pisut rahutust.

- Elusat peab kohe filmima, hiljem võib olla hilja.

Ühe pühapäeva hommikul kell viis sõitsime sadamasse, et päikesetõusu ajal filmida plastikut, mis oli merre visatud. Umbes üks tund pärast meie saabumist tulid sinna sadamasse ootamatult koristama vabatahtlikud keskkonnakaitsjad. Olin sellel hetkel tõusva päikese valgusest, värvilistest krevetipaatidest ja veest vastu säravast plastiku kombinatsioonist nii võlutud, et palusin operaatoril ikka ühte ja teist kaadrit veel filmida. Ühel hetkel kutsus produtsent mind oma kõrvale ja viis tähelepanu sellele, et tema arvates

on oluline neid vabatahtlikke filmida. Nemad võivad varsti lahkuda, kuid krevetipaate saame me ka teisel päeval filmima tulla.

Pilt 2. Kaader filmist “Constant dripping hollows out the stone” Sadam ja taamal krevetipaadid.

- Lapsi filmides on vaja arvestada, et nad ei tee koostööd kui nad on väsinud.

Tiheda graafiku tõttu pidime oma filmimise mahutama Vietnamis vaid viie päeva peale ja kuna meie tõlgi aeg oli limiteeritud, siis seetõttu planeerisime ühe väikese Vietnami tüdrukuga võttepäeva esialgu väga mitme tunni võrra pikemaks, kui ta tol päeval jaksas taluda. See tähendas, et kui pidime temaga intervjuud tegema, siis selleks hetkeks oli ta endast väljas ja väsinud. Lastega töötamise juures üks meeldivamaid ja ebameeldivamaid osasid on see, et nad toovad väga kiiresti maa peale tagasi. Nad ei taha mulle meeldida, kui mina neile ei meeldi ning sealjuures tee nad ka koostööd. See ehedus mõjus tol hetkel nii nagu oleks keegi ämbriga külma vett kraesse valanud, kuid andis väärtusliku õppetunni.

Üldiselt oli see kogu Vietnamis veedetud aeg nii tehniliselt kui ka mõtteliselt väga palju arendav, et kogutud teadmisi “Miks sa liigud?” juures rakendada. Kuna see kuu oli väga intensiivne nii loomingulisel, sotsiaalsel, kultuurilisel, kui ka hariduslikul tasandil, siis tagasi koju jõudes olin järgmised kuu aega vaimult väga väsinud ning alles mõned kuud hiljem mõistsin, et pean õppima teadlikumalt ka projektijärgset taastumise aega planeerima.

2.4 Tagasi “Miks sa liigud?” juures. Filmi sisu selginemine

2019. aasta augustikuus Vietnamist tagasi tulles oli mõtteid palju, kuid samal ajal ei ma ikkagi kindel, missuguseks “Miks sa liigud?” filmi lugu kujuneb. Samuti oli Movement Tallinna asutaja Asko Külmsaar kui üks filmi peategelane just üheks aastaks Austraaliasse kolinud, mis minu jaoks tähendas kahte varianti. See tähendas, et oli võimalik kas film pausile panna, sest peategelase lugu ei olnud võimalik arendada, kuid samuti oli võimalik leida uus peategelane, sest Movement Tallinna treeningud jätkusid Kristella Jurkatammi ja Jelena Tšaikovskaja käe all.

2.4.1 Loo otsimine

Jürgen Volmerile septembris oma projekti presenteerides mainis ta selgesõnaliselt, et olen klassikalises dokumentalisti positsioonis - mul on palju materjali, kuid mul puudub lugu. Seega oli selge, et esmajärgus on oluline leida uued tegelased ning luua struktuur, milles filmi sisu arendama hakata.

Sattusin suve lõpul ühe mehega, kes Movement Tallinna treeningutel osales, rääkima tema kogemusest läbipõlemisega. Isiklikust elust lähtuvalt kõnetas mind läbipõlemise temaatika ning mõte sellest, kuidas liikumine aitab kaasa inimese mentaalsele seisundile. Kuna olen seda isiklikul tasandil kogunud, siis esialgu tundus mulle, et lugu on valmis hargnema.

Kutsusin selle mehe endaga vestlema, et täpsemalt tema loost teada saada, kuid vestlus lõppes hoopis sellega, et see minust kümme aastat vanem meesterahvas esitas mulle oluliselt rohkem mõtlema panevaid küsimusi, kui mina talle oskasin esitada. Tagantjärele tunnen, et selle kohtumise käigus tekkinud küsimused aitasid mind väga palju edasi, aga tol õhtul tegin oma märkmetesse järgmise sissekande.

13. oktoober 2019

Dokumentalistika koolis lähevad mõtted jooksma ja päriselus vajuvad täie pasaga kokku. Kohtumine oli kaootiline, seal ei olnud õiget lõpp-punkti kuhu jõuda ja ei saadud selle eesmärgist aru. Minu tegemata töö. See oli segane ja tunnen, et ma kukkusin läbi. See on vastik tunne. Mida saaksin järgmisel korral paremini teha? Juba esialgu öelda otse need mõtted, kuhu ma tahan vestlusega jõuda.

Ära kujuta ette endale asju, mõni inimene läheb sinna ka niisama treeningu pärast. Inimestel on erinevad eesmärgid. Ilma nende juttudeta ei saa tuumani jõuda. Vaata materjali, kas Hanna võib olla variant, kelle ümber see lugu võiks pöörlema hakata. Kas uurida Movementist veel?

Johanna, vahel ma mõtlen lihtsalt, lollakas.

Leian, et tagantjärele peitub eelneva sissekande olulisus kahes erinevas mõttes. Esiteks on see meeldetuletus dokumentaalfilmi valmimise protsessist. “Miks sa liigud?” loomise juures oli mitmeid hetki, kus planeerisin ühte, aga elu andis hoopis teistsuguse võimaluse.

Teine oluline mõte peitub minu jaoks lauses “ära kujuta endale asju ette, mõni inimene läheb sinna ka treeningu pärast.” Kuigi mina lootsin leida tol hetkel lugu inimesest, kes vajab liikumist, et oma vaimset toimetulekut tugevdada, siis sealjuures unustasin, et trenni on siiski võimalik minna ka treeningu, keskkonna või inimeste pärast. Tundsin, kui lihtne on kaotada laiem pilt, kui keskendun ühe kindla mõtte otsimisele ja teadsin, et seetõttu võin jääda ilma paljust muust olulisest.

Edasine liikumine peategelaste vallas oli üsna tempokas. Laulja Hanna Selgise juurde jõudsin, kuna käisime ühes alg- ja põhikoolis ning pean teda oma tutvusringkonnas üheks lähedaseks inimeseks. Olime temaga sattunud varem igapäevase liikumise teemal lobisema ning mulle tundus, et me mõistsime alternatiivse liikumiskultuuri maailma väga sarnaselt.

Samuti oli ta osalenud Movement Tallinna treeningutes. Mitmevõistleja Kristella Jurkatammini jõudsin seetõttu, et ta paistis silma oma siiruse ja pühendumusega Movement Tallinna kogukonna elu edendades. Samuti oli ta võtnud üle Movement Tallinna juhtimise ajaks, mil Asko Külmsaar Austraalias viibis. Mul oli mõlema tegelase ees väike aukartus, kuid samas tundusid nad teineteist oma lugudega täiendavat. Mulle meeldis, et kuigi neid ühendas nende vanus, siis nad olid pärit erinevatest keskkondades ning keskendusid oma igapäevastes asjatoimetustes erinevatele elualadele.

2.4.2 Tiimi tekkimine

Karakterite otsimise ajal pakkus Jürgen võimalust teha filmi tema produktsioonifirma Nojah Film alt, mis tuli ootamatult, kuid nägin väga suurt väärtust võimaluses kellegagi mõtteid pörgatada. Samuti oli väga suur hea meel tunda, et keegi teine veel selles protsessis kaasa tahab lüüa. Jürgen pakkus välja, et tiimiga võiks liituda Viljandi Kultuuriakadeemia magistrant Michael Gugliotti, kes õpib heli- ja visuaaltehnoloogia erialal ning kes oleks võimeline montaažis helikunstnikuna kaasa aitama. Lisaks Michaelile liitus meiega Fredi Karu, kes on Viljandi Kultuuriakadeemia valguskujunduse ja multimeedia tudeng. Fredi vastustalaks sai filmi graafika, et mul endal oleks võimalik filmi järelproduksioonis ainult montaažireale keskenduda.

2.4.3 Mõtete formuleerimine

Kandideerisime Kultuurkapitali 20. novembri audiovisuaalse kunsti taotlusvooru, et filmi järeltootmise kulusid katta. Märkasin, kui oluline on minu jaoks dokumentaalfilmi loomise juures oma mõtete üleskirjutamine ning nende konkreetseks tekstiks moodustamine (*vt lisa 2*). Võib öelda, et alles kümme kuud pärast filmimise alustamist oskasin ma esimest korda sõnadesse panna, mida see film täpsemalt endas kätkeb ja mis on olnud minu sisetunde aluseks. Tagantjärele võib öelda, et need esimesed kümme kuud olid põhiliselt ettevalmistavad.

2.5 Filmimine ja intervjuerimine

Ettevalmistuse järgselt oli juba oluliselt lihtsam edasisi samme teha ning 2019. aasta novembrist kuni 2020. aasta veebruari alguseni toimusid filmimised kahe peategelase Hanna Selgise ja Kristella Jurkatammega. Kokku oli ligikaudu viisteist võttepäeva ning filmimine sujus küllaltki plaanipäraselt ning väheste tagasilöökidega.

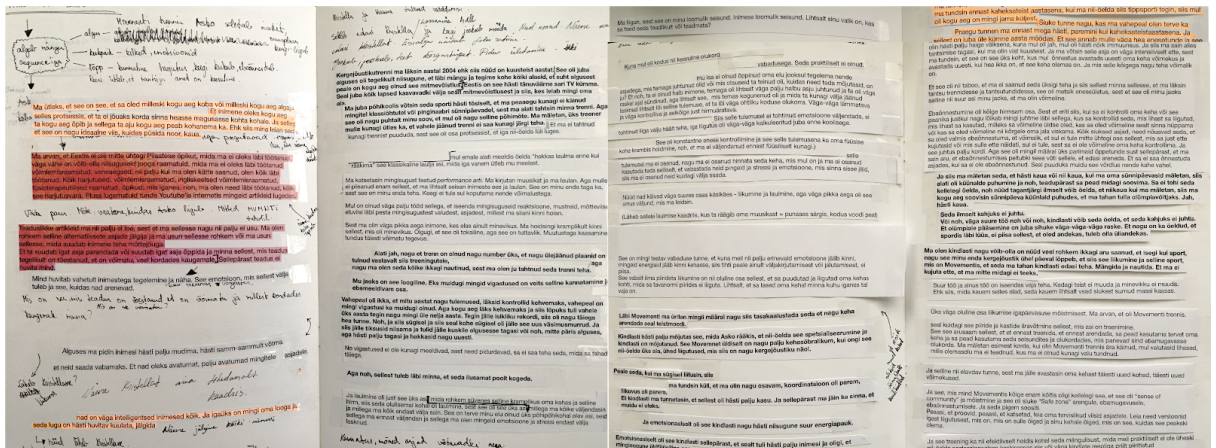
Filmimise visuaalse poole pealt oli minu jaoks nauditavamaks loomingulisus ja julgus, mis ajapikku kaamerat kasutades tekkis. Dokumenteerides on alati hirm, et magad ühe või teise olulise momendi maha, kuid selle mõttega leppimise juures tekkis ka vabadus olla operaatorina loomingulisem.

Leppimine tuli küll alles siis, kui nii öelda esmatahtsad hetked olid juba filmitud. Usun, et operaatoritöö loomingulisuse juures mängivad siinjuures rolli multimeedia erialal kogutud tunnetus, mis on tekkinud pidevalt visuaalse materjali keskel viibides ning Tauno Uibo tähelepanekud, mis on režiipuldist tulnud, kui olen mõnes tema juhendatud projektis operaatorina kaasa löönud.

Sügisel filmima hakates kasvatasin ka oma väikest tehnilist pagasit ning lisasin sellesse 70-200mm 2.8 avaga Canoni zoom-objektiivi ning heli salvestamiseks Sennheiseri raadiomikrofonid. Zoom-objektiivi olulisus peitus selles, et sain nüüd sain tegelasele pildis oluliselt lähemale ning mul oli võimalik tema miimikat jälgida. Tehnilisest aspektist arvan, et tõenäoliselt oleksin saanud parema tulemuse kasutades Canoni peegelkaamera asemel väikest filmikaamerat, sest filmikaamera sisene stabilisaator oleks palju tööd minu eest ära teinud. Samas on fotokaamera minu jaoks hetkel kõige käesõbralikum ning samuti oli mul olemas sellele ligipääs.

2.6 Montaaž

Veebruaris montaažiga alustades tegin esialgu tööd paar nädalat ainult tekstiga. Transkribeerisin kõik intervjuud, mida oli kokku umbes 4-5h ulatuses ning otsisin välja lõigud, mis olid minu jaoks olulised. Katsetasin erinevaid variante, et selles materjalis kuidagi enda jaoks selgust luua. Tegin tekstilõikudest kollaazi, kirjutasin neid Excelisse ning seadsin lõike videotöötlus programmis Adobe Premiere Pro järjestusse. Kõik eelnev aitas kaasa, et materjali tundma õppida, aga kõige paremini toimis minu jaoks selle montaaži esimeses etapis ikkagi tavalises dokumendis lõikude ümber seadmine ja seejärel videotöötlus programmis nendega töötamine.

ASKO

Stuudio	Ajaloo	Keskpaik	Lõpp
1	Mängu stseen, mis tekitab küsimusi: Miks? Mis viga on? Kas nad on purjus? Kas see on mingi nälg?		
2	Kõrvaldab räägi oma lapsevõõrutusest saades olümpivõitjaks. Ja kuidas ta tahtis väiksema püüdlusena saada. Näeme teda väiksema TV10 võitjuse.	*Seda kahjuks ei juhtu. Või no väga suure tõenäosusega, kindlasti võib öelda, et seda kahjuks ei juhtu. Olümpia pälvamine on juba väga-väga-väga raske.	Et nagu öeldud, et spordis läbi küia ei piisa sellest, et oleid aneokas. Tuleb olla üliandekas.
3	Hanna räägib, et tema liikumine algas sellest, et tema vahasse oli nii palju stressi ja ängi juba kogunenud, et see hakkas tervisele.	Tal oli kodus väga keeruline olukord vabadusega. Seda praktiliselt ei olnud. Isa ei olnud pühendatud tegema nende asjadega, mis temaga jähmud olid ja selle tulemusel ta lii kodus väga ohikliku olukorra.	Selle tulemusel tekkis temas kindraline enesekontrollimine ja ka oma füüsilise krambis hoidmine. Ja ka ei osanud kasutada oma keha sellest, et stressi ja muud emotsioone sealt khaast välja saada.
4	Hanna võttis tantsimise väga intensiivset ette.	Suur edasiminek, sest tantsimine oli tema jaoks midagi, mida oli labook ka üksi loha.	Räägib Greenfieldist, kuidas ta ise käis seda vaatamas. Samuti, kuidas see oli tema jaoks moment, kus ta esimest korda läks tavala liikujana - hah boksi. Greenfieldi video.
5	Asko "Meie tüd on selle taga, kuidas ma saanud liigutada oma kehaks kohti, mida sa tava n-õ normipirees ei liiguta. Lihtsalt, et sa laased oma kehal minna, kuhu iganes tal vaja on. Ja nii lihtsalt ongi."	Ta on tõotanud läbi kõik võlnerimiseid, mis ta on kätte saanud. Mis seda võiks illustreerida?	Tal on unistus luua oma treeninguvideo, kus ta saaks elu lõpuni mängida. Teda huvitab vahetult inimestega tegelemine.
6	Asko räägib algajaks olemise fenomenist. See on viis, kuidas püüda noor kava.	Asko räägib, et ta unustas on elu lõpuni mängida.	
7	Asko: "Kui kalle sureb ära, siis sureb vaim ka koos sellega." Mõte: episood tennisit -> tahvil filmimine : seivisa kivi peale kasvab sammal.	Mõte: filmi lõppu zoom in tahlivisse "Seivisa kivi peale kasvab sammal" ja siis see tuleb mustale taustale valge tekstina.	
8	Kristalle: "Movement" inimesed on ainsad, kellel ma mängida saan." Kuidas visualiseerida? Mõte: Rutin, rutin, rutin ja siis, kuidas ta seab mängib.		

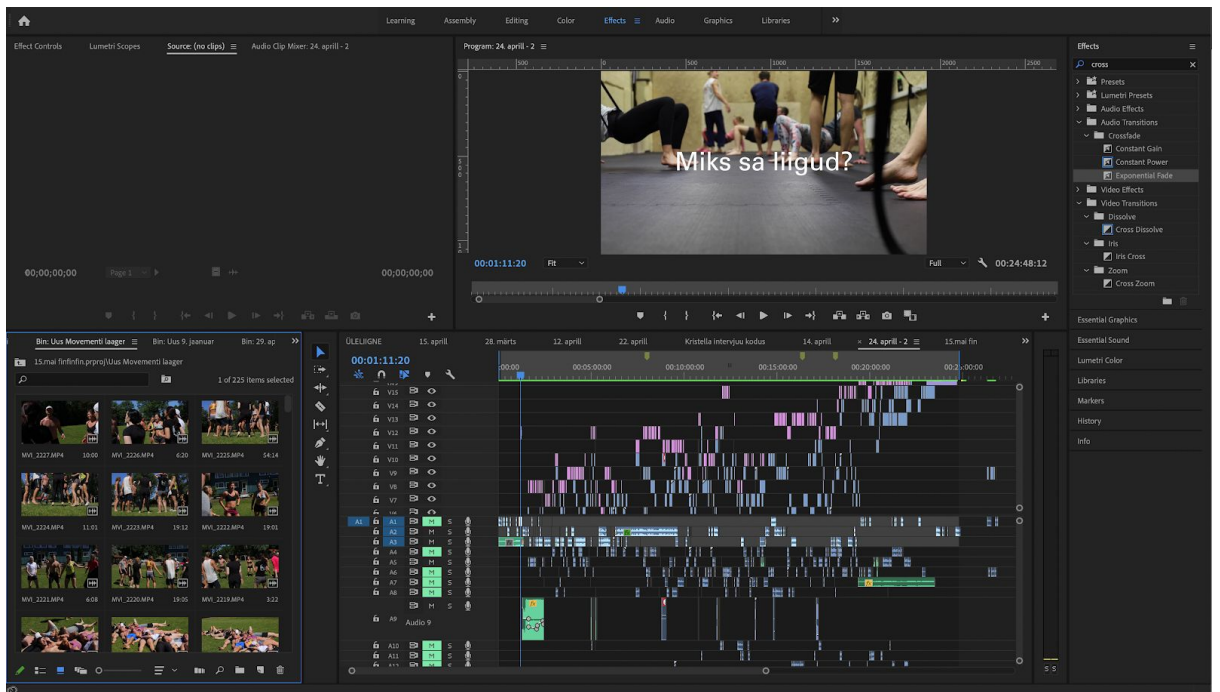
Pilt 3. Erinevad kasutusel olnud tekstiga töötamise mudelid.

Põhiline montaaž programmis Premiere Pro algas märtsi alguses ning kestis mai esimeste nädalateni, kuni selle Michael Gugliottile üle andsin. Väga oluline oli siinkohal ka koostöö Jürgen Volmeriga, kes aitas kaasa mõelda ja andis tagasisidet, mis toimib ja mis ei toimi.

Kui olin saanud mingi filmi kokku, siis näitasin filmi erinevatele testvaatajatele. Tagasiside oli mitmekihiline ning pakkus palju mõtteainet. Mõistsin omal nahal ilmselgelt, et filmikunstis on alati igal ühel oma arvamus, mis ühele võib meeldida või teisele täiesti vastumeelne olla. Peatun pikemalt sellel teemal kolmandas eneserefleksiooni peatükis.

Montaažirea valmistamine oli künklik, inspireeriv ja endasse kiskuv ühelt poolt, kuid väsitav ning meelegeid pakkuv teiselt. Loo ehitamine oli põnev, kuid kui ma pärast esimesi tööpäevaid Jürgenile oma filmi vaadata saatsin, siis olin ahastuses, sest tundsin, et ma ei olnud materjaliga veel eriti töötanudki, kuid film mõjus mulle väga igavalt.

Montaažirida sai selle kahe kuu jooksul nii mitmeid kordi ümber tõstetud, et juba üsna alguses kadus huvi neid kordi loendada. Tagantjärele meenutavad need kaks kuud ühte suurt udukogu, kus see film käis minuga kaasas nii unes kui ilmsi. Jaan Tootsen (2020) on seletanud ühes intervjuus filmitegemist sõnadega “mul ei ole paremat võrdlust, kui et see on nagu sünnitamine – eriti filmitegemise lõppfaas, need kõige viimased nädalad, oled kohutavalt väsinud.” Usun, et see on küll iga ihu ja hingega tehtud projekti juures loomulik osa, kuid need kaks viimast filmi projekti on minu jaoks samuti väga ressursinõudlikud olnud. Mõeldes, et tegemist on siiski vaid lühifilmiga, siis kummardus täispikkade filmide tegijate ees on väga sügav.

Pilt 4. Kuidas film montaažireal välja nägi enne helikunstnikule üle andmist.

6. mail andsin filmi helirežissöörile Michael Gugliottile üle. 15. mail liitus tiimiga ka Janar Hakk, kes teostab värvikorreksiooni. Kuni mai lõpuni jätkub töö subtiitrite, graafika, Facebooki lehe ning esilinastuse korraldamisega, mis toimub vastavalt võimalusele 2020. aasta suvekuudel.

3. Eneserefleksioon

Selle viimase pooleteise aasta ja “Miks sa liigud?” valmimise protsessi juures on minu jaoks kõige rohkem mõtteainet pakkuvaks osutunud enese sisse vaatamine, mida see protsess endas pidevalt kätkes. Oli väga otsinguline teekond nii filmi sisust, küsimusest “miks ma liigun?”, kui ka filmi tegemise eri etappidest lähtuvalt.

3.1 Kas olen liiga väikese kogemusega?

“Miks sa liigud?” filmi tehes õppisin mõistma, et dokumentaalfilm on illusioon, kuid õppisin ka seda, et filmi vaadates on sageli siiski keeruline kahtluse alla seada seda “tõtt”, mida mulle filmis esitletakse. Eesti filmitegija Liis Nimik (2020) ütles hiljuti ühes interjuus, et viimane kord kui ta dokumentaalfilmi festivalil kümme filmi järjest ära vaatas, siis mõistis, et dokumentaalfilmidel on uskumatu võimekus rääkida samadel teemadel, mida meedia kajastab sageli hirmu tekitavalt, kasutades sealjuures armastavat keelt.

Minu jaoks on võimalus näha elu erinevate inimeste kingades ning erinevates keskkondades mitte ainult dokumentalistina vaid ka inimesena oluline. Mind käivitab selle ala juures jätkuvalt kõige rohkem võimalus näha elu ja õppida tundma mõtteviise, mida ma muidu nii lähedaselt kogeda ei saaks. Näen selle maailma mitmekülgsuses väga põhjalikku enesearengu potentsiaali.

Küll aga leian, et kellegi teise elu kajastamine nõuab kogemust, mõistmist ning enese usaldamist. Loodetavasti tuleb see ajaga, kuid eelnev lause on põhjus, miks esitan endale sageli küsimust, kas peaksin ikka oma eas dokumentaalfilmi praktiseerima? Kas 23-aastane

noor on võimeline kellegi teise kogemust mõistma või peaksin eelnevalt elu erinevaid tahke iseseisvalt tundma õppima ja omal nahal kogema?

3.2 Tegelastega suhestumine

Filmiajakirjanik Filipp Kruusvall (2017) on kirjutanud, et üks dokumentalistika fundamentaalne küsimus on suhe peategelase ja autori vahel. Samuti kirjutab ta vene filmitegija Aleksandr Sokurovi nägemusest, kes arvab, et filmi kangelast peab armastama hingeliselt, südamega, mitte mõistusega. Räägitakse, et armastuse ja vihkamise vahel on õhkõrn piir. Missugune piir on aga armastamise ja mittemõistmise vahel? Mis hetkel võib armastamisest saada mittemõistmine ja mis hetkel saab mittemõistmisest armastamine? Need olid küsimused, mis minul sellel teekonnal ette tulid ning olid väga tihedalt seotud minu eneseotsingulise perioodiga.

“Miks sa liigud?” jutustab kolm erinevat lugu kolmest erinevast inimesest, keda kõiki seob huvi igapäevase liikumise vastu. Nii Hanna Selgis kui ka Kristella Jurkatamm on minuvanused naisterahvad. Üks oluline põhjus, mis mõjutas mind selle filmi tegemise ajal pidevalt enesesse vaatama ja endast nii vastuseid kui ka küsimusi otsima, on see, et loo karakteritega tuttavamaks saades hakkasin ma mõistma, et minu isiklik lugu on seotud nende mõlema naisterahva looga.

Võibolla oli see eelnev põhjuseks, mis võimaldas mul kogeda niivõrd suurt sümpaatiat või ehk isegi armastamist filmi peategelaste vastu. Tundsin nende lugude suhtes mõistmist ning inspireerusin korduvalt nende julgusest seda jagada. Nende usaldus oma lugusid minuga jagada, pani ka mind neid usaldama. Küll aga tunnen, et tõenäoliselt see sama armastamine tegi ka võimalikuks selle, et üheks lühikeseks perioodiks muutus see sümpaatiat hoopis mittemõistmiseks.

Oli lühike periood, kui ma seadsin kahtluse alla informatsiooni, mis minuni oli jõudnud ja hakkasin kahtlema selle väärtuses. Ma ei arvanud, et sealt puudus ausus, vaid ma arvasin,

et seal on midagi veel. Ma ei saanud esialgu aru, et selline skeptilisus oli tekkinud minus minu enda tõttu. Valmistasin intervjuuks küsimusi ette ning mängisin neid enda peal läbi. Otsisin küsimust, mis võimalikult täpselt minu mõtet edasi annaks. Selle küsimuse otsimise ja iseenda intervjuueerimise kaudu hakkasin hoopis mõistma, missuguse enda maski taha vaatama pean, et teist inimest näha.

Ma mõistsin, et mul oli tol hetkel keeruline näha ausust, kui ma iseenda suhtes täielikult aus ei ole. Ma olin juba varasemalt märganud, et teatud olukordades olen õppinud oma mõtteid disainima. Kui ma räägin, siis on sageli sõnade vahel pikad pausid, kus olen otsinud seda kõige õigemast sõna. Vahel ma aga tunnen, et ma mitte ei otsi seda õiget sõna, vaid püüan oma impulsiivset mõtet nii iseenda kui ka juuresolevate jaoks söödavaks disainida, mis ei tähenda, et ma ei üritaks olla aus. Ma lihtsalt vahel olen enda suhtes mugav. Ühel hetkel võin nautida diskussiooni ja intensiivseid arutelusid, kuid teisest küljest haarab võimu vahel mu inimestele meeldimise kompleks. See on minu mask, mille ma avastasin, sest see kompleks tuli välja, kui tahtsin kellestki teisest filmi teha. Filmi teemal, mida ma isiklikus plaanis vajasin teha.

See tähendab, et minu “mugava” elu mask sai hoopis teise tähenduse, kui ma mõistsin, et ta mind dokumentalistika alal kammitseb. Minu ees oli projekt, mis vajab tooremat lähenemist, et jõuda inimese tuumani, mis mind huvitab. Sellel “mittemõistmise” hetkel ma ei teadnud, kas teine pool minu toorest ja selget küsimust seedida suudab ja samuti ei teadnud ma, kas ma iseennast küsijana seedida suudan.

Naljakas on see, et kui lõpuks neid “tooreid” küsimusi esitasin, siis need küsimused tegelikult ei olnudki vastaja jaoks ebamugavad, vaid see oli pelgalt minu ettekujutus ja vastus küsimusele, mis on kõige hullem, mis saab juhtuda. Kui aga kuulan uuesti filmi jaoks tehtud intervjuusid, siis mõningate küsimustega on minu ebakindlus hääles selgesti tajutav. Kui vastaja hääl on aus ja rahumeelne, siis minu häälest kostub sageli püüet meeldida ning suutmatus oma küsimusi ausalt ja otse formuleerida.

Jaan Tootsen (2020) ütles ühes intervjuus “võimalik, et koos vanusega tuleb julgus küsida otse. Mingil hetkel ei viitsi enam soojendavaid küsimusi esitada ja tahad kohe asja kallale asuda.” Dokumentalistikaga jätkates on see intervjuerimise etapp üks väga põnev maa, mille kompimine mulle ka edaspidi tõenäoliselt ebakindlust, hirmu aga ka eneseületuslikku põnevust tekitab. Samas leian, et selle ala üks väärtusi seisneb selles, et inimeseks õppimine saab toimuda ka ilma aktiivse dokumentaalfilmi projektita. See leitud paralleel “disain” ja “toore” mõtte vahel võimaldab tajuda iseennast uue nurga alt ja tööprotsessis aitas see taas leida mõistmist filmi tegelaste suhtes.

3.2 Algajaks olemise ilu ja valu

Filmi “Miks sa liigud?” tegemist alustasin noore inimesena, kel ei olnud dokumentalistika alal peaaegu ühtegi eelnevat kogemust. Seetõttu ei osanud ma esialgu täpseid plaane teha ja lisaks kartsin, et suudan planeerimise käigus end viis korda sellest mõttest välja rääkida. Teadsin ainult, et ma ei taha teha reklaamvideot, kuid ei teadnud, kuidas seda mitte teha. Eeldasin, et kogukonda lähemalt tundma õppides saan teada, millest filmi soovin teha. Plaanisin teha Movement Tallinnast 5-10-minutilise filmi, kuid selle asemel kiindusin sellesse kogukonda. Aegamisi kogusin teadmisi dokumentaalfilmi valmimise protsessist ja kõrvale tekkisid inimesed, kes olid huvitatud sellel teekonnal kaasa lööma.

Neli aastat multimeedia õpinguid tähendab seda, et olen igas projektis peaaegu alati algaja positsioonis. See eriala on minu jaoks väga lai. Selle projekti puhul tähendas see seda, et algaja positsiooniga olin ma leppinud ja selleks mentaalselt ette valmistunud. Kui aus olla, siis on see positsioon mulle küllaltki meelejärele, sest võimaldab kogeda enese arenemist üsna lühiajalistel perioodidel. Tehnilisest aspektist lähenedes oskasin seetõttu ma tehnilisi möödapanekuid leevendada mõttega, et eksimine on inimlik ja teen alles oma esimest filmi.

Teisalt ei olnud ma üheski projektis varasemalt kogenud niivõrd suurt hirmu kellegi usaldust kuritarvitada. Olen siiani väga tänulik, et Asko Külmsaar, Kristella Jurkatamm ja

Hanna Selgis mind selle esimese filmi valmimise teekonnal usaldasid ning oma lugusid minuga jagasid. Samas Asko Külmsaarelt poolteist aastat tagasi nõusolekut küsides ei olnud mul endal ettekujutust ja ma ei osanud ka teda ette hoiatada, mis selle protsessiga kaasneb. Seetõttu on minu peast vähemalt ühel korral jooksnud läbi mõte “oleks ma vaid osanud ette hoiatada.”

Dokumentalistika valdkonnas on palju elulist ja pikalt püsivat pinda jalge all on võimatu saavutada. Usun, et see on üks põhjus, miks ma dokumentalistikani praeguses eluetapis jõudsin. Viimase nelja aasta jooksul on minu püüd maailma konstrueerida kahetsusväärset läbi kukkunud. Ikka ja jälle mõtlen enda jaoks ühe või teise mõtte läbi, kogun õpingutest teadmisi, konstrueerin ja ehitän ülesse süsteemi ja siis taaskord kukub see lahinal kokku. Multimeedia eriala juhtiv õppejõud Taavet Jansen ütles kord, et kahekümnendad eluaastad ongi sellised enesearengulised. Võimalik, et sellega tuleb lihtsalt leppida. Tasakaalu otsimine on pidev ja sama pidev on püüd maailma tasakaalutusega leppida ning selles tasakaalukas tasakaalutuses kaasa kõikuda.

3.3 Tagasisidest õppimine

Montaaži peatükis mainisin põgusalt, kuidas ma üks hetk mõistsin, et narratiivse filmi vallas on arvamusi, kuidas film võiks kujuneda, väga erinevaid. See mõistmine tuli raskelt, sest tänu oma multimeedia õpingutele olen mitmeid kordi puutunud kokku abstraktse kunstiga ning tavapärane on, et vaataja, kas naudib ja hindab visuaalset kogemust, ei oska projekti väärtust hinnata või mõtleb, et on kihvt. Minu kogemuse läbi on selles suhtes abstraktse visuaalse kunsti tarbimises ja tõlgendamises palju ruumi mängulisusele.

Narratiivsete lugudega puutume me kõik lapsepõlvest saati kokku, kuid ma ei olnud varem saanud minu jaoks nii olulise kaaluga tagasisidet iseenda narratiivsele loomingule. Mul oli alguses tõeliselt keeruline selles tagasisides iseenda ideed usaldama jääda, kuid teisalt teadsin, et tagasisides peitub väärtus.

Nii tagasiside, kui ka arvamuste rohkusega leppimine mõjutasid seda filmi palju. Tagasiside mõjutas eriti seetõttu, et filmimise ajal olin oma peategelasi juba tundma õppinud ning seetõttu tõi tagasiside sageli tähelepanekuid, et tegelasest tahaks ühte või teist informatsiooni veel saada. Hiljem märkasin, et need olid repliigid, mis tegelasi laiemalt vaatajale tutvustaksid. Ühel hetkel mõistsin, et pean tagasi oma sisetunde juurde jõudma, sest vastasel korral see film ei saaks kunagi valmis. Kuna peamise aja veetsin siiski filmiga kahekesi, siis õnneks tuli see usaldamine õnneks aegamisi tagasi.

3.4 Filmi temaatikast tulenev mõtisklus

Huvi küsimuse “miks sa liigud?” vastu tuleb minu enda huvist igapäevase ja kehasõbraliku liikumise vastu. Olen üles kasvanud iluuisutamise maailmas, mis on imeliselt ilus, kuid samuti on see valdkond, millega tegelemise enamikud noored Eestis lõpetavad enne 16. eluaastat. Selle spordi maailmas on kindlad “kirjutamata” reeglid, missugune iluuisutaja olema peab ja on väheseid, kes neid reegleid liigutavad. See on küllaltki konservatiivne maailm, mille välisfassaad pidevalt muutub, aga sisu jääb samaks.

Vaatamata sellele, et ma juba viimased seitse aastat ei ole sellel alal tegevsporlane, siis tihedalt seotud olen olnud sellega ikka. See on ala, mida ma olen armastanud alates viie aastasest saadik ehk viimased kaheksateist aastat. Mind aga üllatab tähelepanek, et kuigi ma seda ala armastasin, siis liikumist kui sellist ma ei õppinud eraldi armastama.

Liikumine oli miski, mis käis iluuisutamise igapäeva juurde, kuid eraldiseisvana ma ei näinud igapäevases liikumises mingit võlu. Treeningud ei olnud selle jaoks, et end mitmekülgseks arendada, vaid selleks, et jääd elemendid paremini välja tuleksid. Seetõttu kadus ka isu järjepidevalt liikuda sel hetkel, kui otsustasin iluuisutamisest loobuda. Kui sa milleski oled üles kasvanud, siis see on nagu vajadus, mis käib sinuga koos samamoodi nagu söömine ja magamine. Kui ma magamise ära jätan, siis mu vaim ei pea kaua vastu.

Mina jätsin liikumise ära kahel pikemal perioodil oma elus ning mõlemad perioodid olid need, kus mu vaim väga ära väsis. Seetõttu tundsin äratundmist, kui ma Movement Tallinna kogukonda sattusin. Seal olin inimeste keskel, kes samuti järjepidevalt liikumist vajasisid ja mõistsid seda kui üht loomulikku osa elus olemisest. Olen viimased poolteist aastat järjepideva liikumise mõjusse nii sügavalt uskunud, et mõtlesin naljaviluks sageli huviga, et millal tuleb see hetk, kui keegi mulle selgitab teooriat, et tegelikult võib kaks minutit nädalas ka liikuda ning vaim püsib terve. Ma poleks kunagi arvanud, et minu enda liikumisteemaline film seda mõistmist minuni toob.

Hakkasin seda filmi tegema sooviga kuulutada sõnumit, et mitmekülgne liikumine on hea. Ma esitlesin seda ideed küll keerulisemate sõnadega, kuid tuum oli see sama. Filmi “Miks sa liigud?” valmimise teekonnal mõistsin, et ma ei armasta pelgalt iluuisutamist, vaid vabaduse tunnet, mis jääb liikumisega kaasneb ja mida ta mulle minu enda kohta õpetab. See on samamoodi nagu Hannale tekitab vabadusetunnet oma emotsiooni panemine tantsuliigutustesse, Kristella jaoks on see kellegi eest suurel kiirusel ära jooksmine või oma kehaga mõne tehnilise ala ideaalselt sooritamise ning Asko jaoks tähendab see vabadust iseennast oma kehas mugavalt tunda igas elu hetkes või spordialal, olgu selleks parkuur, pallimäng, tantsimine või maadlus.

Samamoodi võib seda vabadusetunnet leida aga paljus muus. Laulmises, koodi kirjutamises, matkamises, maalimises, kirjutamises, ettevõtluses ja nii edasi. Kuigi tajun, et liikumine on minu jaoks siiski minu primitiivne vajadus ja seisan kindlameelselt siiani Hippokratese lause “kõndimine on inimese parim ravim” taga, siis nüüd mõistan palju selgemalt, et liikumine mõjutab iga inimest erinevalt.

Kui ta meie elus aga on, siis ta on aga üks võimas asi, sest liikumine on nagu tööriist, mille kaudu iseenda ja ümbritseva maailmaga suhelda.

KOKKUVÕTE

Lõpetan oma multimeedia õpingud lühidokumentaalfilmiga “Miks sa liigud?”, mis on olnud viimase pooleteise aasta jooksul kõikehaarav kogemus. Olen kõndinud ja jooksnud kokku sadu kilomeetreid, et filmiga kaasnenud mõtteid selgeks mõelda või nendest mõneks hetkeks pääseda, kuid olen rahul, et selle teekonna ette võtsin ning oma huvile järgnesin. See on projekt, mida ma olen teinud pikemalt, kui kunagi ühtegi teist projekti, kuid vaatamata sellele tajun, et olen praegu palju suurem algaja, kui olin projekti alguses. Võtsin dokumentaalfilmi tegemisest ainult imetillukese ampsu, kuid see amps oli väga maitserohke ja toitev.

Pean väga väärtuslikuks võimalust, et mul õnnestus dokumentaalfilmi valmistada osana oma multimeedia õpingutest. Viljandi Kultuuriakadeemia on mulle pakkunud maailma kogemise suhtes viimase nelja aasta jooksul väga rikkalikult mõtteainet ning on üks põhjus, miks minu püüdlikult loodud kontseptsioonid fikseeritud maailmast pidevalt kokku kukuvad. Ma olen sellise maailma nägemise eest väga tänulik.

Leidsin mõned kuud tagasi ühe mõtte, mis mulle kõlama jäi. “Hetkel, kui me saavutame kindla elustiili, siis kokkupuude mitmekesisusega muutub väiksemaks, me kohtame vähem riske ja ebakindlust. Kahjuks tabab monotoonsus meid pikas perspektiivis ja tekitab puudujääke ühenduskohtade muutuvuses, kognitiivses reservis ja suhtlemisoskuses.” (Hertwig, Pleskac & Pachur 2019, lk 312)

Olen tänulik. Filmi “Miks sa liigud?” lõpptulem jääb iga ühe enda hinnata.

KASUTATUD ALLIKAD

Actuality Media. 2020. About. <https://www.actualitymedia.org/about>, (13.05.2020)

Hertwig, R., Pleskac, T. J. & Pachur, T. 2019. Taming Uncertainty. Westchester Publishing Services

Kruusvall, F. 2017. Armastust lahti kangutamas. Dokfilmi peategelase ja auroti suhteväljast kahe kodumaise dokumentaalfilmi näitel. *Teater. Muusika. Kino*, nr. 11, lk 91-95.

Movement Tallinn. 2020. <https://www.movementtallinn.com/> (14.05.2020)

Pieczuro, N. 2020. Natalia's world. <https://fightingmonkey.net/blog/70-natalia-s-world>, (17.05.2020)

Photopoint. 2012. Mis on ava? Fotograafias. <https://www.fotokursus.ee/mis-on-ava-fotograafias/>, (18.05.2020)

Solarat, L (Režissöör). 2020. Ido Portal. Just Move. [Film]. London: London Real. (Tootja)

Tammemäe, H. 2017 Kiirkohting: Marta Pulk. Mürileht. 09.03 <https://www.muurileht.ee/kiirkohting-marta-pulk/>, (14.05.2020)

Tammemäe, H. 2020. Jaan Tootsen: olen õppinud elu jooksul iseenda üle naerma. <https://kultuur.err.ee/1025232/jaan-tootsen-olen-oppinud-elu-jooksul-iseenda-ule-naerma>, (15.05.2020)

Ulfsak, M. 2020. A woman for all Seasons. *Estonian Film*, 2/2020, lk 9-12.

LISAD

Lisa 1. Meil Movement Tallinna asutajatele

Hei, Asko ja Merill!

Mina olen Johanna ning eelmise nädala esmaspäeval poetasin Askole paari sõnaga oma ideest, et teha lühidokumentaali Movement Tallinna kogukonnast.

See idee sai alguse sellest emotsioonist ja särast, mida ma ise seal viibides olen tundnud. See on üks väga inspireeriv seltskond, kes oma kehasid ja vaimu pidevalt proovile paneb ning just seda olemust tahaksingi oma filmis edasi anda.

Ka ise olen aktiivselt liikunud väga suure osa oma elust ning viimase aasta jooksul on see huvi süvenenud just eri viisidel liikumise osas ja kuidas see meid mõjutab. Seetõttu oli väga kihvt Movementi sattuda. On tohutult põnev panna oma keha liikuma viisidel, kuidas ta pole seda varem teinud.

Dokumentalistika huvi tekkis mul tänu multimeedia õpingutele Viljandi Kultuuriakadeemias. Käisin ka sügispraktikal selles valdkonnas ning kevadel ootab ees seminaritöö kirjutamine dokumentaalfilmide teemal.

Movement Tallinnast filmi tehes näen võimalust ühendada oma huvi filmi ning liikumise vastu ja nende kahe koosmõjul luua midagi, millesse ma ise usun ning loodetavasti ka mõnele mu lähedasele jälje jätab. Näen ja kogen oma eakaaslaste hulgas aina enam ülepinget, kuid usun, et liikumisel on tervise parandamise seisukohalt väga märkimisväärne jõud. Oma 21. aasta jooksul olen unustanud ka ise oma keha liigutamast kahel pikemal perioodil ning minu kogemusest lähtuvalt on sellel minu tervisega väga tihe seos.

See dokumentaal oleks minu esimene lühifilm. Filmimise ja monteerimisega olen isikliku huvi ja õpingutega seoses kokku puutunud üsna palju. Minu enda jaoks kõlab see number üks aga väga põnevalt ning ootan huviga, mis saama hakkab.

Mulle tundub, et praegu on aeg, kus meediamaastrikul puutume tahes-tahtmata päris halli maailmaga kokku. Tahaksin sellesse natuke rõõmu juurde tuua.

Filmimise logistika kohapealt olen mõelnud, et esialgu tahaksin lihtsalt Movementi trennides hakata filmima ja informatsiooni püüdma. See aitab näha, mis kaamerasilmale sobib ja mis ei sobi ning usun, et lugu hakkab aegamisi ise lahti hargnema. Samuti

sooviksin ka mõned vabas vormis intervjuud teha. Kindlasti Teie mõlemaga (kui see teile sobib) ja mõne liikujaga veel. Kokku võiks film tulla umbes 5-10 minutit pikk.

Kuna ma elan hetkel Viljandis, siis esialgu saaksin kohal käia üsna ebaregulaarselt ja pigem nädala esimese poole trennides, kuid usun, et protsessi käivitumisel on võimalik planeerida ka sagedasemaid filmimisi. Muidugi on tarvis ka esialgu uurida, kas teised liikujad oleksid sellega nõus.

Nüüd saidki vist kõik mõtted kirja. Loodan, et jõuate seda meili lugeda ning anda mulle märku, kas ja kuidas see idee ka teid kõnetab.

Kuna portfoolio on alles arenemas, siis lisan siia lõppu hoopis ühe ruumiinstallatsiooni, mis 2016. aastal sai tehtud. See on samuti liikumisteemaline ning annab ehk edasi minu pigem minimalistlikku stiili.

<https://www.youtube.com/watch?v=x26jGWQciE0&t=1s>

Ilusat 2. adventi! :) Johanna Mägin

Lisa 2. Kultuurkapitali jaoks loodud tekst

Sünopsis

“Miks sa liigud?” on dokumentaalfilm, mis jälgib Movement Tallinna kogukonda juhtiva noore mitmevõistleja Kristella Jurkatammi ning oma karjääri alustava muusiku Hanna Selgise elusid, mis on seotud igapäevase vajadusega olla füüsiliselt aktiivne. Film soovib püstitada küsimuse, kas igapäevaseks liikumiseks ning uudishimuks terve keha ja vaimu vastu on tarvis olla tippsportlane? Selgub, kuidas üks kogukond, loomuliku ja mängulise liikumise abil, aitab kahte noort nende järjepideval teekonnal tasakaalu leidmise poole. Film soovib tekitada küsimuse, miks Sina liigud?

Movement Tallinna kogukonna lugu

Liigu, mängi, hinga, aktsepteeri ootamatuid olukordi ja reageeri. Movement Tallinn on kogukond, mis tegutseb Tallinnas ning loob liikumiseks ning enda füüsiliste võimete arendamiseks võimaluse igale inimesele, kes nende sekka jõuab.

Kogukonda ühendab huvi füüsilise liikumise abil inimlikkuseni jõuda ning olenemata igapäevasest professionist treenivad ning ületavad oma füüsilisi võimeid liikmed üheskoos. Sealt leiab professionaalseid sportlaseid, tantsijaid, IT-spetsialiste, kooliõpetajaid, arhitekte ja veel teisi, kes pealtnäha pärast tööd kokku tulevad selleks, et mängida. Teha seda, mis sageli igapäevase elu kiiruse kõrvalt ununeb.

Igaüks end kergekäeliselt tänapäeval sportlaseks ei nimeta, kuid liikujad ja mängijad oleme me kõik. Nooruses on sageli jooksutossud varna visatud, kui edu ei saavutata ning lahkutakse spordist, sest varajane spetsialiseerumine on viinud tasakaalust välja ning soovitakse ka muud elu kogeda. On ju öeldud, et selleks, et olla tippportlane ei piisa sellest, et oled andekas, vaid pead olema üliandekas. Keskpärane ei soovi tänapäeval aga keegi olla.

Kui ma jätan liikumise, siis loobun ühest inimeseks olemise põhivajadusest. Movement Tallinnas liikujad otsivad oma ellu tasakaalu. Movement Tallinna looja Asko Külmsaar on kogukonna treeningute kohta öelnud: "Me improviseerime, sest Movementis me imiteerime elu, mis minu arvates ongi üks suur mäng ja improvisatsioon, pidevalt muutuvate reeglitega."

Movement Tallinn on kogukond, mis tegeleb just nende, kõige primaarsemate inimeseks olemise küsimustega. Loomuliku liikumise, mängu, kontakti ja füüsilise tegevuse abil pakub võimaluse igale ühele, et kasvõi korraks oma päevast eemaldada see mask, millega kõik me oleme harjunud elama, ning leida teineteisega kontakt lihtsalt inimeseks olles.

Kristella lugu

“Mulle väga meeldib mängida, aga vahel vaatan, et teised täiskasvanud nii väga ei taha. Movement Tallinn on minu jaoks elus see ainus koht, kus ma teistega mängida saan” - Kristella Jurkatamm

Kristella Jurkatamm on 23-aastane Eestist pärit kümnevõistleja, kes on professionaalse sportlase karjääri kõrvale võtnud vastutuse juhtida ühe aasta Movement Tallinna

kogukonda. Tipus on alati üksildane ning rutiinne ja nagu tipp sportlaseid on vähe, ei ole palju inimesi, kes nende kogemust mõistavad.

Movement Tallinn pakub Kristellale võimalust teha seda, mis talle kõige omasem on - liikuda ja mängida. Samal ajal võimaldab see kuuluda kogukonda. Movement Tallinnas saab professionaalne sportlane liikuda tulemusest sõltumata seltskonnas, kes samuti oma füüsiliste ja vaimsete piiride ületamist liikumise ja mängimise abil otsivad. See on mäng, igapäevasest olukorrast välja tulemine ja see on tema jaoks olnud mõttekaaslaste leidmine, kes samuti hinges veel mängida tahavad.

Mind huvitab, et vaatamata sellele, et võit ja ideaalne sooritus on Kristella jaoks kergejõustikus niivõrd olulised, mis viib Kristellat igal õhtul Movementi, kus ideaalset sooritust ei ole? Mis on Kristellat siiani spordiareenil hoidnud? Missuguseid mõtteid on Kristellale toonud Movement Tallinna juhtimine tipp sporti kõrvalt?

Hanna lugu

“Väiksena tegi vanaema minuga lepinguid ja kokkuleppeid, et ma 5 minutit kiigel paigal istuksin, sest ma ei suutnud seda üldse. Ja siis ma piinlesin seal kiigel kuni lõpuks ta alla andis ja ma sealt plehku võisin panna.” - Hanna Selgis

Hanna Selgis on Movement Tallinna kogukonna liige. 22-aastane muusikukarjääri alustav neiu, kes oli väiksena väga aktiivne laps, kuid kontrolliva koduse keskkonna tagajärjel kaotas teismeeas kontakti oma füüsilise kehaga. Põhikooli ajal oli tema elus periood, mil liikumine muutus tema jaoks niivõrd stressirohkeks, et ka kõndimine põhjustas sotsiaalset ärevust.

16. eluaastast alates on ta taas teadlikult liikumisega tegelenud ning proovinud leida usaldust oma keha vastu. Eelmisel aastal sattus Hanna Movement Tallinnasse, mis õpetas, et liikumine on tema jaoks oluline igapäevaselt ning selleks, et ta saaks liikuda, ei pea ta valdama professionaalselt mõnda tehnikat, vaid piisab lihtsalt huvist enda keha mugavustsoonist välja viia.

Mind huvitab, mida on õpetanud kontrollitud keskkonnas kasvanud tüdrukule loomuliku liikumise toorus ning enda mängulisse olukorda viimine? Hanna on püüdnud pikalt

kontrollida, mida ta maailmaga jagab ning mida mitte, miks on ta nüüd muusikukarjääri rajades otsustanud sellest kontrollivajadusest loobuda? Mis on selleks tõuke andnud? Kuidas on seotud tema igapäevane soov ja vajadus liikuda tema alustava muusiku teekonnaga?

Minu lugu ehk filmi lugu

Olen õppinud liikumisega igapäevaselt elama, kuid olen oma 22. eluaasta jooksul õppinud, et ka seda peab õppima. Maailmas, kus nii palju käib istuvas asendis arvutiekraani taga, teeb mulle muret minu enda ja minu lähedaste paigale jäämine. Mugavusse jäämine, mis jätab mind piiridesse, mis soodustab tasakaalutust ja oma füüsilisest ning vaimsest kehast eemaldumist, sest inimene on liikuv olend.

Liikumine on minu jaoks olnud see, mis praegu minu elus igapäevaselt kaasas käib ning tekitab tunnet, et suudan maailma tasakaalutusega leppida. Jõudmine selle teadmise juurde on minu side Hanna ja Kristella looga. Väikese tüdrukuna iluuisutamisele spetsialiseerudes ning gümnaasiumi eel spordiga lõpparvet tehes muutus ka minu igapäevane harjumus intensiivselt trennida, sest sellises mahus liikumisele ei olnud enam kohta, vaid tekkisid uued ja esmapilgul põnevamad väljakutsed. Liikumine asendus gümnaasiumi, kunstikooli ja vabatahtliku tööga, millega kaasnes see, et suurema osa oma päevast veetsin istudes. Esialgu mõte liikus, kuid keha seisis. Mind ei huvitanud enam liikumine, sest kui sul ei ole, mille jaoks trennida, siis milleks sundida end igapäevaselt liikuma minema, milleks sundida end füüsilist pingutust taluma? Samuti ei olnud enam kõrval neid inimesi, kellega koos seda teha. Varasemalt liikumisele kulunud aeg kulus nüüd koosolekutele ja molberti taga. Mõlemas olukorras istudes. Esialgu mõte liikus, kuid keha juba seisis.

Kuni siis enam mõte eriti ei liikunud ning kui liikus, siis tegi seda tervislikkusele vastupidises suunas. Tasakaalutusega flirtimine algas spordimaailmast lahkudes, kuid haripunkti jõudis ülikooli teisel aastal. Läbi juhuste õnnestus mul siis tutvuda Movement Tallinna kogukonnaga ning samuti avanes võimalus osaleda Liis Varese liikumispraktikumides koos füüsiliste erivajadustega liikujatega. Need kogemused panid mind mõistma kuivõrd inimlik on liikuda ning et see on minu igapäevane vajadus. Samuti

mõistsin, et liikumiseks ei pea olema ma professionaal, vaid piisab sellest, et olen inimene. Arvan, et sarnaselt muusikale on ka liikumine elusolendite ühine keel ning selles peitub ka tema võlu. See film on meeldetuletus sellest, miks on oluline liikuda täna, kui mul on olemas minu keha, ning sellest, et vaatamata oma vanusele, soole, rassile, füüsilisele võimekusele, taustsüsteemile või kogemustepagasile, siis liikujate maailmasse kuulume me kõik.

Filmi struktuur, stiil, visuaal

Tegemist on elustiili jälgiva dokumentaalfilmiga, mis vaatleb Kristellat, Hannat ja Movement Tallinna kogukonda asukohtades, kus on neil võimalik liikuda ning kus nemad tasakaalu otsivad. Võtted toimuvad kergejõustikuhallis, metsas, karjääris, meres ja koolide saalides, kus toimuvad Movement Tallinna kogukonna treeningud. Kohtades, kus on võimalik liikuda või loominguga tegeleda. Samuti jälgib film Kristellat ja Hannat nende kodudes. Filmi visuaalid näitavad nii liikumist, paigalseisu kui ka paigal seisu ümber liikumist. Füüsilise tasakaalu otsimist soovin kasutada sümbolina vaimse tasakaalu otsimise teekonnal. Filmi tempo on peategelase elurütmi arvestav.

Lisa 3 . Kaadrid filmist “Miks sa liigud?”

Pilt 5. Kristella Jurkatamm spordiarenil.

Pilt 6. Hanna Selgis tantsusaalis.

Pilt 6. Asko Külmsaar Movement Tallinna treeningisaalis harjutust ette näitamas.

SUMMARY

I am finishing my multimedia studies with a short documentary “Why are you moving?”, it has been a comprehensive experience. I have been walking and running hundreds of kilometers to think through the thoughts that came with working on the film or to escape the thoughts for a moment, but I am glad that I took this journey and followed my interest.

It is a project that I have been doing longer than any other project before, but I feel that I am many times bigger beginner now than I was at the beginning of this documentary project when I had no experience to lean on to. I tasted very little on this field of documentary film-making, but that bite was diverse and nutritious.

I consider the opportunity that I was able to practise documentary film-making as a part of my multimedia studies very valuable. Viljandi Culture Academy has provided me with a great deal of food for thought about experiencing the world over the past four years, and is one of the reasons why my diligently created concepts of the fixed world are constantly collapsing. I am very grateful to see the world from this kind of perspective.

Few months ago I found a thought that stuck with me. “Once we establish certain life style, exposure to diversity becomes smaller, we meet less risks and uncertainties. But unfortunately monotony will catch us on long run and create deficiencies in joint variabilities, cognitive reserve and communication skills”. (Hertwig, Pleskac & Pachur 2019, page 312)

I am grateful. The end result of “Why are you moving?” remains for each one to self-assess.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Johanna Mägin,
(sünnikuupäev: 24.03.1997)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose **“MULTIMEEDIA ÕPINGUTEST ARENENUD DOKUMENTAALFILM “MIKS SA LIIGUD?”**, mille juhendaja on Jürgen Volmer.

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

1. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

1. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

1. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Johanna Mägin
18.05.2020